

1997 – 2007 – 2017:

‘Wonen in het Torentje is werken.’
‘Het is altijd af. Maar het is nooit klaar.’

‘De aan grijs, aan de fijnste nuances van alledaags grijs gewende ogen van de Torenbewoners dorstten naar kleuren’
(*Der Turm / De toren*, roman van Uwe Tellkamp)

Door Annemieke Hendriks, Berlijn-Groningen

- 1997?

Hannah Versteegh: ‘De prelude! Het was eigenlijk een preventieve aankoop, dat erf achter ons oude pand. We waren bang voor kabaal bij een nieuw project in onze achtertuin. Ik ben best avontuurlijk, maar niet met geld. Ik stond dus niet te trappelen om zelf te bouwen. Bovendien zag ik op tegen het gedoe met architecten. Maar toen kwam Eric de Leeuw van DAAD – we kenden zijn voorganger – en die vroeg wat wij wilden. Nou, een boomgaard, wat mij betreft! Ik kom uit de Betuwe. Ik wist eigenlijk wel dat de gemeente Groningen dat niet zou toestaan. Er moest daar gebouwd worden. Maar wat bleek: Erics maquette van wat het Torentje zou worden, was net een boom. Met een soort stam en bladeren – ik was er meteen weg van.’

Wouter Hoogland: ‘Ik vond die boomgaard heel leuk. Ik ben projectontwikkelaar, ik initieer projecten. Ik zie het als mijn taak om processen op gang te brengen, en bij ons eigen huis is dat niet anders. Voor dit project was de kornoelje wezenlijk. Daar staat hij, in onze oude achtertuin. Ik heb een eerste ontwerp voor bebouwing gemaakt waarbij de boom centraal in een ovaal staat. Eric heeft daarop ingespeeld met zijn maquette. Hij snapte dat wij eigenlijk een soort verticale tuin wilden. Hannah zei prompt: Dat ontwerp vind ik veel mooier dan het jouwe! En de gemeente keurde het goed, in een vlag van experimenteerzucht. Ik had nog wat tegoed van ze. Ik had ze gezegd: vooral geen bestek eisen, want dan kan het project niet organisch meer groeien. Er was alleen Erics schets. Zie maar, zeiden ze, hoe je er met hem uitkomt.’

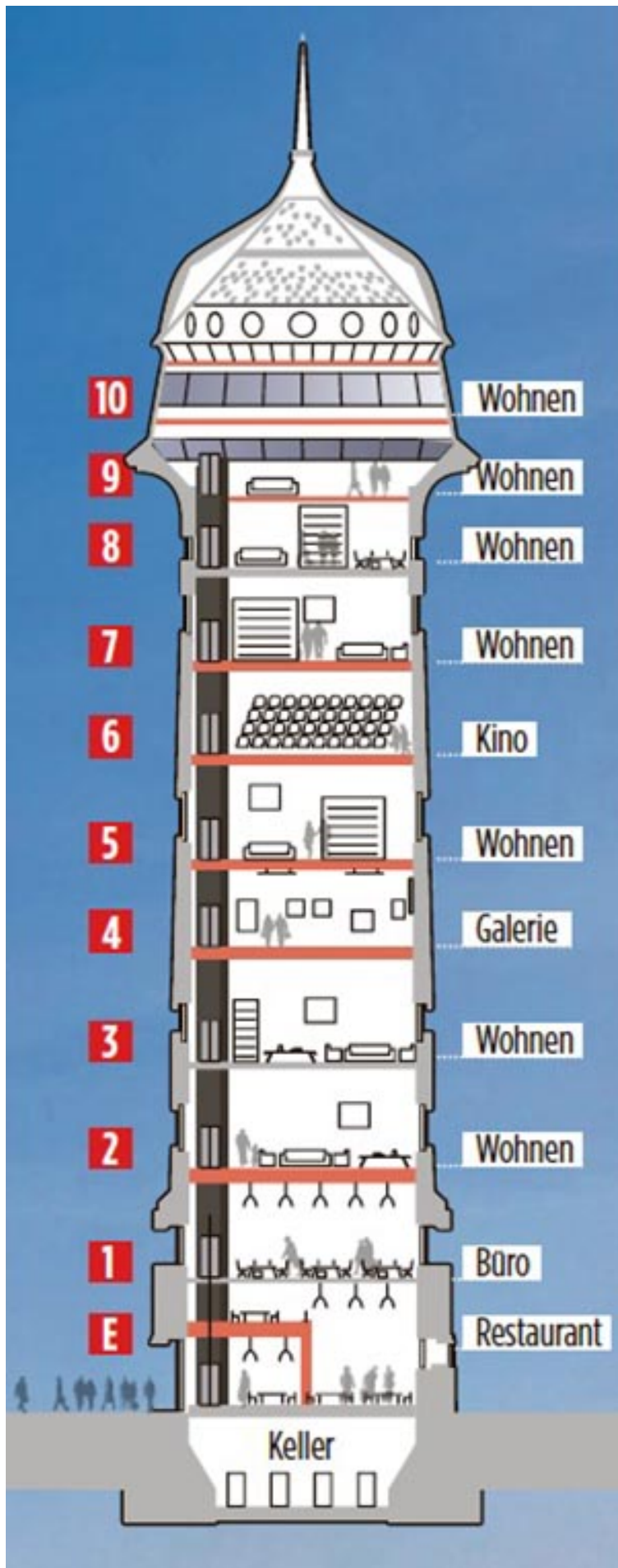
- 2007?

Hannah Versteegh: ‘Het torentje staat in de lucht, het maakt contact met de toppen van de bomen. Wind en regen zijn er heel erg aanwezig. Als het waait, schommelt het bovenin. Ik heb er zelf heel veel geleverd: plafonds, buitenwanden – een heerlijk avontuur met kleuren en beits. Wonen in het torentje is werken. Een jaar heb ik hier echt gewoond. Maar je zit wel in een kijkdoos. Zeker in het begin, met al die nieuwsgierige mensen. Echt, daar had ik helemaal niet bij stilgestaan. Als ik buiten sta, verplaats ik me tegenwoordig wel meer in die voorbijgangers. Dan vraag ik me af of ik het wel zo móói vind. Wouter is veel socialer en zo trots, die laat iedereen met groot plezier binnen. Verder werk ik hier nog steeds voor onze makelaardij. Als zeventigjarige, ja. Elke dag, en met groot plezier. Hier beneden zit ik nota bene tussen de kloostermoppen van 1750.’

Wouter Hoogland: ‘Ik ben zo dwingend dat ik heel tolerant kan doen. Daarom heb ik geen enkele angst om mijn privacy. Het pand heeft inderdaad iets van een kijkdoos, al is de voorgevel beneden nu wat dichter geworden dan ik in gedachten had. Daarom moest de achtergevel naar de tuin ook vierkant zijn. Want een kijkdoos is vierkant, nietwaar? Dus nu hebben we daar een vierkante glazen deur. Ik ben daarin dan heel dwingend. Iemand heeft de emotie bij een gebouw, en dat is Hannah. Hannah is de norm. En daar moet iemand dan heel consequent op doordenken. Die iemand ben ik. Pas de laatste zoveel jaar woon ik hier. Maar niet omdat het eerder niet af was. De geplande

paardenbox met bed erboven, inclusief jeneverflesvak “voor de koetsier”, is nu bijvoorbeeld onze computerruimte. Het “hoe” komt vanzelf bovendrijven. Het is altijd af. Maar het is nooit klaar.’

- Nu?

Alsof de duvel ermee speelt: Op 7 maart 2014, de dag van de gesprekken in Groningen met respectievelijk Hannah Versteegh en Wouter Hoogland, ligt er een *B.Z.* in de trein tussen Berlijn, waar ik woon, en Groningen. Springers boulevardkrant *B.Z.* met '*News aus Berlin*', zoals de krant zichzelf omschrijft, wijdt heel pagina 4 aan de watertoren bij station Ostkreuz. Dit zwartgeblakende baken van een voorbijganger staat te koop: '*Schon bald könnten in dem Wahrzeichen Wohnungen entstehen.*' 'Al spoedig zou dit symbool woningen kunnen bevatten' – daarmee confronteer ik later die dag eerst Versteegh en vervolgens Hoogland.

Hannah Versteegh: 'Kijk, dat is een echte toren! Ons Torentje is meer een glazen doos. Weliswaar een van 17,5 meter hoog, maar daarmee lijkt het gebouw helemaal nog niet op een toren. In die watertoren zou ik ook heel graag willen wonen. Boven in de koepel, venzelfsprekend. Moet er wel een stukje uitgebroken worden, zodat je meer verbonden bent met het groen van de omgeving. Zo'n gebouw met een volstrekt eigen gezicht inspireert me wel. Nog leuker is zelf iets bouwen, natuurlijk. Ik vind het heerlijk iets uit onze eigen tijd in de stad achter te laten, iets toe te voegen aan de gebouwen uit al die andere tijden. Ons Torentje is een gebouw dat veel oproept, merk ik. Die omloop alleen al, met een eigen, wisselend klimaat. Daardoor is het in de binnenste schil niet te heet in de zomer en niet te koud in de winter. Echt een wonder, ontstaan uit heel veel handen. In de winter trek je je terug in de warme kern. Moet je wel de kouwe schil in voor de wc. Nou ja, eigenlijk hoeft dat niet, maar het is ook wel weer lekker. We hebben namelijk ook nog een warme wc. Meerdere zelfs.'

Wouter Hoogland: 'Kijk, hier boven in het Torentje heb je onze Italiaanse wc: zo smal dat hij in dit warme hokje past. Die Berlijnse watertoren is een heel goed idee voor een stad. Bovenin wonen sowieso: Boven is het stil. En er wonen te weinig mensen in de binnenstad, dat moet ook anders. Ik ben een project aan het ontwikkelen met woonruimte boven winkels. Als je maar hoog genoeg woont, heb je de ruimte. Net als hier, in ons Torentje. "Torentje" – Ik heb het altijd zo genoemd. Ik weet nog dat het hoofd Monumenten vernam dat wij hier bezig waren een toren te bouwen. Dat mocht niet, want er stonden geen torens in deze stad, behalve dan die van kerken. In Italië bouwt iedere zichzelf respecterende familie wel een torentje. Ik heb dus lekker aan het woord vastgehouden.'

- 2017?

Hannah Versteegh: 'Het grasdak op de eerste verdieping floreert dan hopelijk. Maar ja, het geld, hè. Het zijn geen gouden tijden voor de makelaardij. Ook in de schil moeten de plantenbakken dan herleven. Er is al een ingenieus systeem voor de watertoevoer.'

Wouter Hoogland: 'Anderen vinden het hele bouwproces van het Torentje verrassend. Mijzelf zijn zulke verrassingen vreemd. Het gaat toch juist om het proces? Wij allen zijn het eindproject van onze oorsprong. Nu is er bijvoorbeeld een vrouw die hier iets met catering wil gaan doen. De toekomst van het pand is geheel afhankelijk van de betrokken mensen. Ja, in 2017 ben ik 75. Ik hoop hier dan nog te wonen. Als een soort conciërge, die gedachte bevalt me wel. Beetje schoonmaken en zo. Mensen die mij kennen, zeggen: Dat houdt jij geen week vol. Want dan gebeurt er te weinig. Maar ik bedoel ermee dat ik dienstbaar aan ideeën wil blijven. Verder is die betontrap wat glad in de winter. Ik heb al bedacht dat daar een afdakje boven moet komen, een soort tentluis met scheerlijnen. En een lift? Hmm... ik woon helemaal bovenin, dat is nogal duur. Een bouwlift, dat lijkt me de oplossing!'